RELATION AND/OR PREDICATIVE OBJECT IN A SYNTAGM BY EMINESCU

Marcela Ciortea

Lecturer, PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract:The present study is an analytical excursus on the issue of delimitating the syntactical units of the predicative and secondary predicate and approaches, starting from the poetic syntagm belonging to Mihai Eminescu, presented in the title above, the limits of the syntactic pluralism.

Keywords: syntax of the Romanian Language, prepositional adjective, adverbial of reference, circumstantial attribute, secondary predicate.

0. Ideea lucrării de față a început să prindă contur într-o activitate de seminar cu studenții filologi din anul al III-lea, care, printre altele, propunea spre analiză sintagma citată în titlu, din următorul fragment din poezia lui Mihai Eminescu, *Nu mă înțelegi*:

Şi azi când a mea minte, a farmecului roabă,
Din orişice durere îţi face o podoabă
Şi ***când răsai nainte-mi ca marmura de clară***
Când ochiul tău cel mândru străluce înafară
Întunecând privirea-mi, de nu pot să văd încă
Ce-adânc trecut de gânduri e-n noaptea lui adâncă,
Azi când a mea iubire e-atâta de curată
Ca farmecul de care tu eşti împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au dupăolaltă
Lumina de-ntuneric şi marmura de daltă,
Când dorul meu e-atâta de-adânc şi-atât de sfânt
Cum nu mai e nimica în cer şi pe pământ,
Când e o-namorare de tot ce e al tău,
De-un zâmbet, de-un cutremur, de bine şi de rău,
Când eşti enigma însăşi a vieţii mele-ntregi:
Azi văd din a ta vorbă că nu mă înţelegi.

În stabilirea funcțiilor și a raporturilor sintactice existente în enunț, cu privire la segmentele *ca marmura* și *de clară*, părerile au fost împărțite: unii au considerat primul segment, *ca marmura,* complement circumstanțial de mod, iar pe cel de-al doilea, *de clară*, atribut circumstanțial (Dimitriu 1982: 299, nota 201 și *Idem* 2002: 1443), alții au considerat complement circumstanțial de mod pe *ca marmura* și complement circumstanțial de relație pe *de clară* (Diaconescu 1989: 51, 6.7.2.1sqq). În urma constatării de față, am considerat necesar un exercițiu lămuritor pe marginea acestui fragment, prin raportare atât la lucrările de specialitate, cât și la context (Slama-Cazacu 1959: 288sqq[1]).

[1] Rolul contextului nu este niciodată de ignorat iar autoarea punctează trei motive pentru care *cuvântul își dezvăluie cu plenitudine înțelesul numai în context*: *Contextul are, deci, în primul rând I. rolul de* ***a alege*** *un anumit cuvânt (ex.* ***înalt****), dar și de* ***a****-i* ***preciza***

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

SCURTĂ PRIVIRE TEORETICĂ

1. Cercetătorii care s-au oprit la unele situații sintactice similare au poposit mai mult sau mai puțin asupra lor, insistând fie în analiză gramaticală, fie în urmărirea diverselor evoluții terminologice. Unii au aprofundat, alții s-au mulțumit cu simple notații de natură normativă, prin simple menționări lipsite de interpretări gramaticale.

1.1. Gramaticile mai vechi abordează contexte similare fie la capitolul rezervat prepoziției (Philippide 1897: 357-358), fie la cel rezervat complementului (Tiktin 1945:194). Alexandru Philippide, analizând variantele semantice ale prepoziției *de*, identifică, printre altele, situațiile în care aceasta arată *privința*, apropiindu-se de înțelesul lui *în ce privește* (*bun **degură**, rău **deplată***) ori de înțelesul lui *despre* (*când aud eu **depopă**, las muștele în pace*, Creangă)[2]. La rândul lui, Heimann Tiktin atinge problema în cauză atât în notele explicative de sub complementul adjectivului, cât și în cele de sub circumstanțial, insistând în ambele situații pe exprimarea unei idei cu sau fără prepoziția *de*. Urmând probabil gramaticilor latinești, el realizează o distincție între complementul adjectivului (*bun **de gură***) și complementul circumstanțial (*putred **de bogat***), fără a trimite explicit la un circumstanțial de relație. O a doua distincție realizată de același autor funcționează asupra a ceea ce astăzi numim nume predicativ, respectiv element predicativ suplimentar, asociindu-l, de asemenea, pe acesta din urmă, cu un circumstanțial. Astfel, în exemplele:

(1) a. Ea părea ***gânditoare***.
b. Ea ședea ***gânditoare***.

el identifică adjectivul *gânditoare* cu funcție de nume predicativ pentru (1), dar circumstanțial pentru (2).

1.2. O interpretare interesantă este aceea care analizând, de asemenea, impunerea prepoziției *de* la adjectiv în contexte care exprimă cantitatea, comparația sau măsura, cercetează contexte mai extinse, punând în pagină situații în care complementul adjectivului precede adjectivul (Beldescu, 1957: 58). Astfel în exemplul:

(2) Și odată fac: zdup! în niște cânepă, care se întindea de la cireș înainte și era crudă și *până la brâu**de înaltă***. (Creangă)

adjectivul *înaltă* este considerat nume predicativ, iar sintagma *până la brâu* este considerată complement al adjectivului. Dezvoltând analiza și asupra altor exemple cu prepoziția *de* la adjectiv (*era așa de răbdător, era atât de albă*), cercetătorul pleacă din capul locului de la ideea că prepoziția nu ține de adjectiv(*Idem*: 56[3]).

---

*apoi sensul (mai ales pentru substantive, verbe, adjective, care sunt, în general, polisemice), indicând mai întâi direcția către care trebuie să se orienteze înțelegerea, adică „atrăgând” **una dintre semnificațiile** lui consacrate și **alegând**, în cadrul ei, **nuanța** respectivă (**înalt** = „[om] lung la înălțime”). II. În al doilea rând, contextul **individualizează** sensul, alegând acea notă particulară din generalitatea noțiunii, care se potrivește cu obiectul concret, aplicând deci semnificația generală la obiectul sau fenomenul particular implicat în situație și contribuind astfel încă mai mult la precizarea sensului. Acest proces se petrece în cazul tuturor cuvintelor, chiar al acelora care pot fi considerate mai degrabă monosemice, ca numeralele și unele pronume, sau al prepozițiilor și conjuncțiilor, care, exprimând doar relații, își capătă determinarea semnificativă numai în context. III. În sfârșit, tot contextul **completează** sensul, prin diversele nuanțe create de aplicarea particulară la un anumit lucru, situat într-un cadru specific. Fraza din care face parte cuvântul, lucrarea întreagă, obiceiurile societății respective, ca și ale autorului însuși, în sfârșit totul contribuie la nuanțarea fiecărui cuvânt și la conturarea precisă a înțelesului.* (Slama-Cazacu 1959: 291).

[2] Chiar dacă, în opinia noastră, interpretarea lingvistului ieșean este exagerată prin echivalarea lui *de* cu *în ce privește* în contextul *acest om era așa de silitor* (unde *silitor = în ceea ce privește silința*), prin faptul că atribuie o funcție de relație unui nume predicativ, ea ne va fi de folos în argumentarea noastră viitoare.

[3] Ideea că *prepoziția nu aparține adjectivului; ea este cerută fie de structura specifică a unor construcții legate de adjectiv, fie de locul unor determinanți ai adjectivului*, vine, de asemenea, în sprijinul argumentării noastre viitoare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

1.3. Gramatica Academiei 1966 inventariază prepoziția *de* în diversele ei posibilități combinatorii (GA 1966, I: 347), reținând pentru complementul de relație o expresie a lui Liviu Rebreanu, asemănătoare formal cu exemplul preluat de noi din poezia lui Eminescu:

(3) Se ținea de Florica văduvei lui Maxim… frumoasă și deșteaptă, deși *ca degetul* ***de golașă***.

O situație aparte însă este înregistrată în volumul al II-lea, unde notează o locuțiune interjecțională drept regent al complementului de relație (GA 1966, II: 193) sau un verb regent al unui element predicativ suplimentar (GA 1966, II: 208):

(4) a. Paraschiv e flăcău cuminte, singur la părinți, muncitor, gospodar; ***de voinic*** *și* ***de frumos****, slavă Domnului.* (Vlahuță)

b. Nu mă știu ***de vinovat.*** (Teodorescu)

1.4. Studiile ulterioare, apărute însă înainte de momentul 2005, se păstrează în linia acestor prime interpretări. O notă distinctă constituie teoria universitarului clujean D.D. Drașoveanu, care, fără a analiza funcții, cercetează relații sintactice, ajungând, în anul 1969, la concluzia că în limba română există postpoziția *de* (Drașoveanu 1997: 48, 53sqq și 286), identificabilă în exemple ca:

(5) a. Ea este *deosebit* ***de talentată.***

b. Ea este *ca vipera* ***de rea.***

Interesant este faptul că, în analiza legăturii sintactice de la dreapta la stânga, el stabilește funcția sintactică limitativă din exemplul de sub 5.b drept complement de relație al lui *ca vipera* (*Idem*: 56[4]). Teoria lui însă nu prea convinge. Astfel, unii cercetători înregistrează construcții prepoziționale cu *de* la elementul predicativ suplimentar, extinzând demonstrația și asupra altor construcții prepoziționale cu *de*, interpretate îndeobște drept circumstanțiale (Guțu Romalo, 1973: 152 și 148. Cf. Avram 1986: 277 și 312) .

(6) a. Îl știe ***de viclean.***

b. Ne știe ***de mici.***

c. E tare***de cap.***

d. L-a luat***de nebun*****.**

Dacă Valeria Guțu Romalo consideră că discutăm de predicativ suplimentar în situațiile 5.a și 5.b, Mioara Avram distinge între complement de relație la 5.c și predicativ suplimentar la 5.d.

O cercetare amănunțită și deosebit de coerentă găsim în teoria lansată de Dumitru Irimia, care consideră că în sintagme de genul *ticălosul* ***de*** *portar* ori *ca visul* ***de*** *ușor*, ***de***nu este prepoziție (Irimia 1997: 315[5]). El își articulează teoria prin excluderea valorii morfologice de adjectiv din inventarul complementului de relație (*Idem*: 457) și prin plasarea acesteia exclusiv la complementul predicativ – adică elementul predicativ suplimentar (*Idem*: 488-489), în exemple ca:

(7) a. Știu eu foarte bine că boierul m-a luat ***de nebun***… (Creangă)

b. ***Așa de spărieți*** și ***de nedumeriți*** mi-nchipui că trebuie s-o fi împuns de fugă troienii lui Priamus, când îi luă Achile cu jordia pe la spate. (Hogaș)

[4] Cu toate că admitem existența postpoziției *de* și nuanța limitativă a lui *de rea*, nu suntem de acord cu interpretarea lui drept complement pe lângă un termen regent substantiv (*ca vipera*). În plus, forma de feminin *rea* deține o marcă de acord feminin, de unde rezultă că, în ciuda prezenței lui *de*, se află în caz de ordinul 2, acordat, și nicidecum în caz de ordinul 3, prepozițional. (Vezi și Neamțu 2014: 292).

[5] Cercetătorul ieșean consideră acest ***de***un*element de relație sintagmatică, între termeni care realizează prin alte mijloace relația sintactică de dependență dintre ei; sintagma se caracterizează totodată și prin schimbarea pozițiilor* ***regent*** *și* ***subordonat*** *în planul expresiei.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

1.5. Gramatica din 2005 sintetizează totul și deschide noi posibilități de analiză. Astfel, pentru situațiile

(8) a. Sub raza ochiului senin și ***negrăit de dulce***… (Eminescu)
b. …***nemaipomenit de bună***…

se consideră, pe de o parte, că avem un grup adjectival cu adjunct adverbial antepus, legat de centru prin *de* (GALR I: 162), numai că, servind la formarea unor structuri lexicale care exprimă trepte de intensitate (grade de comparație), *de* este un element desemantizat, așa cum apare și în componența diverselor categorii de numerale, ca *douăzeci de mii*, sau a unor locuțiuni adjectivale sau adverbiale, ca *astfel de, atât de* (*Idem*: 626). Iată cum, fără a impune concluzia lui G. Beldescu ori pe aceea a lui D.D. Drașoveanu, GALR 2005 diminuează rolul sintactic al lui *de* în contextele date, argumentând prin slaba lui componentă semantică în acele situații. În ce privește funcția sintactică a adjectivului, ea este aceea de complement de relație pentru situația concretă (GALR II: 524):

(9) Gardul e *cât casa**de înalt***.

După anul 2005, specialiștii aderă la una sau alta din teoriile deja consacrate, fie, prin analize comparative, fără o concluzie proprie tranșantă (Mladin 2006: 669sqq), fie prin simplă menționare a unei anume teorii (Sporiș 2013: 114).

LIMBAJ ȘI CONTEXT ÎN EXPRESIA POETICĂ EMINESCIANĂ

2. Dacă gramaticile descriptive ne oferă ample inventare cu privire la rolul și statutul prepozițiilor (GA 1966, I: 341sqq. Cf. Irimia 1997: 315), se cuvine menționat faptul că astfel de exerciții lingvistice nu lipsesc nici din lucrările de istorie a limbii române. Dacă e să cercetăm numai statutul lui *de*, aflăm că, încă din veacul al XVI-lea, el poate primi valoare partitivă, referențială, de loc sau comparativă (Rosetti 1968: 555. Cf. Avram 2007: 51 și 178), apoi, pe lângă acestea, poate arăta direcția, cauza, materia sau originea (Dimitrescu 1978: 352. Cf. Todi 2002: 101 și 115). Intenția noastră nu este aceea de exhaustivitate și, pentru că ne-am propus să urmăm o analiză prin raportare la un context anume, vom căuta să ne lămurim în chestiunea trasată pe urmele acelor istorii ale limbii care s-au aplecat asupra momentului Mihai Eminescu.

2.1. Pentru că sintagma aleasă de noi spre analiză, ***când răsai nainte-mi ca marmura de clară***, include, în mod evident, o comparație, am căutat să ne lămurim care este caracterul elementelor din structura comparației eminesciene. Atenția poetului în perfectarea expresiei artistice, minuțiozitatea, continua șlefuire și permanenta lui nemulțumire cu privire la diversele variante expresive sunt deja lucruri foarte cunoscute și unanim acceptate. În chestiunea care ne interesează pe noi, credem că nu este lipsit de interes dacă citâm versiunile prin care a trecut sintagma *o prea frumoasă fată* din prima strofă a *Luceafărului*, așa cum au fost ele înregistrate din manuscrise(Ivănescu 1970: 153-154):

(10) a. o luminoasă fată
b. fecioară preacurată
c. o pasere *de fată*
d. o dalie *de fată*
e. un giuvaer *de fată*
f. un ghiocel *de fată*
g. un vlăstărel *de fată*
h. o mult frumoasă fată
i. un grangure *de fată*
j. un soi frumos *de fată*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

Din cele zece versiuni citate, observăm că șapte sunt alcătuite cu ajutorul lui *de*. Reîntregind contextul, vom constata că, în enunțul *a fost ca niciodată (...) un giuvaer de fată**, este evident că substantivul *fată* se află în poziția sintactică subiect (N_1), iar substantivul *giuvaer* ajută la redarea expresivă a unei valori de superlativ. Judecând în structura de adâncime, nimeni nu și-ar imagina, credem noi, că ar fi putut *fi…ca niciodată (...) un giuvaer* (subiect), iar *de fată* ar putea fi considerat complementul de relație al lui giuvaer, așa cum am văzut că s-a interpretat mai sus (Drașoveanu 1997: 56). În această situație, considerăm că *de* apare desemantizat în sintagma *un giuvaer de*, echivalentă semantic lui *preafrumoasă, mult frumoasă, luminoasă.*

2.2. Într-un studiu foarte competent asupra limbajului eminescian, Mihaela Mancaș sublinia următorul aspect: comparația eminesciană – mai ales cea din perioada de maximă influență romantică – *este* ***dirijată*** *către domeniul concret, indiferent dacă termenul comparat este concret sau abstract* (Mancaș 1974: 192). În argumentare, autoarea aduce, printre altele, două exemple care ne vor ajuta în construirea teoriei noastre:

(11) a. Și nu e ***blând*** *ca o poveste*
Amorul meu cel dureros… (*Te duci*)
b. Mi-aduc aminte ceasul, când te-am văzut întâi
Ca marmura de ***albă***, cu mâni subțiri și reci… (postuma *Sarmis*)

Dacă e să analizăm aceste două exemple, vom constata că, în primul, adjectivul (*blând*) este nume predicativ (N_2), iar substantivul care încheie comparația (*ca o poveste*) are rol determinant, complement de mod comparativ, ceea ce ne îndreptățește să extindem algoritmul asupra celui de-al doilea exemplu, considerându-l element predicativ (suplimentar) pe *albă* (Ac_2), iar pe *ca marmura*, complement de mod comparativ, adjunct adjectival. Sigur, în această interpretare, rămâne de discutat statutul lui *de*, pe care, așa cum am văzut mai sus, îl putem interpreta fie drept postpoziție (Drașoveanu, 1997: 53sqq), fie drept element gramatical desemantizat, component al unei locuțiuni adverbiale *atât de: ca marmura,* ***[atât] de albă*****te-am văzut**(GALR: 626).

2.3. Folosirea adverbului în crearea diverselor valori expresive ale superlativului este înregistrată de Paula Diaconescu drept asociație specifică stilului eminescian. În alcătuirea acestui inventar, autoarea selectează exemple gradat, de la superlativul construit cu adverb, până la cel format cu locuțiune adverbială (Diaconescu 1975: 228).

(12) a. *Mult bogat* ai fost odată, *mult* rămas-ai tu *sărac*… (*Călin*)
b. Era un vis misterios
Și blând din cale-afară
Și *prea* era *de tot frumos*
De-au trebuit să piară. (*S-a dus amorul*)

În ambele situații de mai sus, adjectivele sunt la superlativ, nume predicative (N_2), prin urmare analiza nu impune tratarea separat de adjectiv a elementelor din componența gradului de comparație.

2.4. În sfârșit, analizând comparația în poezia eminesciană în cadrul larg al figurilor de stil, fără să se oprească în mod special asupra sintagmei cercetate de noi și fără a cerceta raporturi sintactice, Dumitru Irimia notează câteva exemple edificatoare, pe care le vom reda și noi, de la simplu la complex (Irimia 1979: 299sqq):

(13) a. Tâmpla bate ***liniștită****ca o umbră* viorie. (*Călin*)
b. Peste-un ceas păgânătatea e *ca pleava****vânturată***. (*Scrisoarea III*)
c. S-au făcut *ca ceara***albă** fața roșă ca un măr. (*Călin*)
d. *Ca marmura****de albe****, ca ea****nepăsătoare*****,**
Prin aerul cel roșu **femei** trec cu-arme-n braț. (*Împărat și proletar*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

Procedând la o sumară analiză, constatăm următoarele:

În ex. 13.a, este limpede că *liniștită* intră în acord gramatical (în gen, număr și caz) cu substantivul *tâmpla*, prin urmare: adjectivul *liniștită* = element predicativ suplimentar (N_2); substantivul (*ca o*) *umbră* = complement de mod comparativ pentru Termenul$_{Regent}$: *liniștită.*

În ex. 13.b, situația este ușor ambiguă, deoarece adjectivul *vânturată* poate fi considerat în acord cu substantivul *pleava*, dar, în egală măsură, și cu substantivul *păgânătatea*, prin urmare: adjectivul *vânturată* = nume predicativ (N_2); substantivul (*ca*) *pleava* = complement de mod comparativ pentru Termenul$_{Regent}$: *vânturată.*

În ex. 13.c, adjectivul *albă* nu este în nici un caz atribut adjectival pentru substantivul *față*, al cărui determinant este *roșă.* O ușoară ambiguitate ar putea crea interpretarea lui drept calificativ al lui *ceară*, însă cercetând cu atenție paralelismul sintactic (suficient de) flagrant (fața ***roșăca un măr*** s-a făcut *albă**ca ceara***) suntem îndreptățiți să-l considerăm în acord cu *fața* într-o construcție în care particula *de* a fost suprimată (*ca ceara **de albă***), așa încât rezultă că: adj. *albă* = nume predicativ (N_2); subst. (*ca*) *ceara* = complement de mod comparativ pentru Termenul$_{Regent}$: *albă.*

În ex. 13.d asistăm la cel mai strident paralelism: **femeile trec*albe**ca marmura* și ***nepăsătoare**ca ea*. Dacă, în acest context guvernat de simetrie considerăm că: adjectivul *nepăsătoare* = element predicativ suplimentar (N_2), iar pronumele *ca ea* = complement de mod comparativ pentru Termenul$_{Rregent}$: *nepăsătoare,* atunci și adjectivul *albe* = element predicativ suplimentar (N_2), iar substantivul *ca marmura* = complement de mod comparativ pentru Termenul$_{Rregent}$: *albe.*

CONCLUZII

3. În urma celor constatate mai sus, revenind la contextul nostru inițial, anume la fragmentul citat din poezia *Nu mă înțelegi*, distingem trei modalități expresive de redare a unei comparații:

(14) a. când răsai nainte-mi *ca marmura**de clară***…

b. când a mea iubire e-***atâta de curată***
*Ca farmecul*de care tu eşti împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au dupăolaltă
Lumina de-ntuneric şi marmura de daltă…

c. Când dorul meu e-***atâta de-adânc*** şi-***atât de sfânt***
Cum nu mai e nimica în cer şi pe pământ…

În toate aceste trei situații, comparația se realizează prin intermediul unui adjectiv: în 14.a. este o comparație simplă (***clară**ca marmura*), în 14.b este o comparație în lanț (***curată**ca farmecul* și *ca setea*), iar în 14.c. este o comparație sintactică propozițională, cu dublă subordonare (***adânc*** și ***sfânt**cum nu mai e nimic*). Urmând raționamentului nostru de la 2.4., constatăm că (*atâta de*) ***curată***, (*atâta de*) ***adânc*** și (*atât de*) ***sfânt*** sunt nume predicative în N_2, acordate cu un subiect N_1, iar *de* este element component al locuțiunii adverbiale *atâta de* (echivalentă unui *foarte*), aflate în relație de aderență cu adjectivul (Chircu 2007: *passim*[6]). Ținând cont de particularitățile de stil identificate în poezia lui Mihai Eminescu, nu este exclus ca

[6] La p. 31 Adrian Chircu explică: *...putemvorbi și de o aderență lexicală în cazul elementelor componente ale unei locuțiuni adverbiale. Acestea aderă unul la celălalt pentru a forma o nouă unitate lexicală care poartă, în general, o informație diferită de cea a cuvintelor care o alcătuiesc.Aderența e specifică aproape exclusiv clasei adverbiale, deoarece adverbul se caracterizează prin invariabilitate formală și nu se supune unor restricții impuse de regent, cum se întâmplă cu alte părți de vorbire.*Pentru relația de aderență vezi și Stati 1972: 39-40; Drașoveanu 1997: 40sqq; Secrieru 2007: 94sqq.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

încărcătura semantică exprimată prin locuțiunea adverbială *atât(a) de* să poată fi transferată asupra sintagmei *ca marmura* (*de*), în ciuda caracterului concret al substantivului.

Având în vedere toate cele spuse mai sus, considerăm că, în sintagma **când răsai nainte-mi** *ca marmura* ***de clară***, segmentul *[atâta]* ***declară*** nu se află în poziție sintactică de complement de relație și nici în situație de cumul sintactic (Secrieru 2007: 140), ci este element predicativ suplimentar (GR: 498sqq), iar segmentul *ca marmura*:

3.1. La rigoare, poate fi considerat un întreg (*ca marmura de = atâta* de) funcționând ca o locuțiune adverbială echivalentă lui *atât(a) de, foarte,* după modelul *negrăit de, nespus de.* Pentru ca această interpretare să fie validă însă, este necesară ignorarea caracterului concret al substantivului *marmură*, idee la care noi nu aderăm, deoarece o considerăm exagerată.

3.2. Este complement de mod comparativ cu Termen$_{Regent}$*clară*, iar *de,* fie se păstrează în starea de postpoziție desemantizată, vidă semantic (GBLR: 323), impusă de topică, fie se combină cu un [*atâta*] subînțeles, în cadrul unei relații de aderență.

BIBLIOGRAPHY

Avram 1986 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, EARSR, Bucureşti, 1986.

Avram 2007 = Mioara Avram (coord.), *Sintaxa limbii române în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, Editura Academiei Române, București, 2007.

Beldescu 1957 = G. Beldescu, *Contribuții la cunoașterea numelui predicativ*, Societatea de Științe Istorice și Filologice, 1957.

Chircu 2007 = Adrian Chircu, *Aderența în sintaxa limbii române,* în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, Editura Universității din București, 2007, pp. 29-36.

Diaconescu 1989 = Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989.

Diaconescu 1975 = Paula Diaconescu, *Elemente de istorie a limbii române literare moderne. Partea a II-a. Evoluția stilului artistic în secolul al XIX-lea*, București, 1975.

Dimitrescu 1978 = Florica Dimitrescu (coord.), *Istoria limbii române. Fonetică, morfosintaxă, lexic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.

Dimitriu 1979 = C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Morfologia*, Editura Junimea, Iaşi, 1979.

Dimitriu 1982 = C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Editura Junimea, Iaşi, 1982.

Dimitriu 2002 = Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. 2. Sintaxa*, Institutul European, Iaşi, 2002.

Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române,* Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997.

GA = *Gramatica limbii române*, vol. I-II, ediția a II-a, revăzută și adăugită, EARSR, Bucureşti, 1966.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)

GALR = Valeria Guţu Romalo(coord.), *Gramatica limbii române*, I, *Cuvântul*, II, *Enunţul*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

GBLR = Gabriela Pană Dindelegan(coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

GR = Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *The Grammar of Romanian*, Oxford University Press, 2013.

Guțu Romalo 1973 = Valeria Guţu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucureşti, 1973.

Irimia 1979 = Dumitru Irimia, *Limbajul poetic eminescian*, Editura Junimea, Iași, 1979.

Irimia 1997 = Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Editura Polirom, Iaşi, 1997.

Istrate 1970 = Gavril Istrate, *Limba postumelor lui Eminescu*, în vol. *Limba română literară. Studii şi articole*, Editura Minerva, București, 1970, pp. 161-228.

Mancaș 1974 = Mihaela Mancaș, *Istoria limbii române literare. Perioada modernă (secolul al XIX-lea)*, București, 1974.

Mladin 2006 = Constantin-Ioan Mladin, *Sintaxa limbii române. Unităţile sintactice*, Cartea Universitară, București, 2006.

Neamțu 2014 = G.G. Neamțu, *Observații pe marginea grupării „prepoziție + adjectiv" în română,* în vol. *Studii și articole gramaticale*, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca, 2014.

Philippide 1897 = Alexandru Philippide, *Gramatica elementară a limbii române*, Editura Librăriei ISR. Kupperman, Iași, 1897.

Rosetti 1968 = Alexandru Rosetti, *Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVII-lea, cu 6 hărți afară din text*, Editura pentru Literatură, București, 1968.

Secrieru 2007 = Mihaela Secrieru, *Nivelul sintactic al limbii române,* ediția a II-a, revăzută și completată, Editura Sedcom Libris, Iași, 2007.

Slama-Cazacu 1959 = Tatiana Slama-Cazacu, *Limbaj şi context. Problema limbajului în concepția exprimării și a Interpretării prin organizări contextuale*, Editura Științifică, București, 1959.

Sporiș 2013 = Valerica Sporiș, *Adjectivul în limba română. Studiu gramatical și semantic,* ediția a II-a revizuită și adăugită, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013.

Stati 1972 = Sorin Stati, *Elemente de analiză gramaticală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.

Tiktin 1945 = H. Tiktin, *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa,* ediția a III-a, revăzută de I.A. Candrea, Editura Tempo, București, 1945.

Todi 2002 = Aida Todi, *Elemente de sintaxă românească veche*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2017, e-ISBN: 978-606-8624-01-3

BDD-V4076 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:21 UTC)